

bp Antoni DŁUGOSZ
Archieidieezja Częstoehowska

Homilia podczas Mszy Świętej żałobnej w intencji śp. ks. Profesora Jana Związka Parafia św. Marii Magdaleny w Działoszynie, 12 lipca 2020 r.

Inaugurując swój pontyfikat, św. Jan Paweł II wypowiedział prorocze słowa na placu św. Piotra: „Otwórcie, [...] otwórcie na oścież drzwi Chrystusowi!”¹. Kontynuował to przesłanie, gdy podczas pierwszej pielgrzymki do Polski w Warszawie mówił: „Przybywam, by dać świadectwo Chrystusowi”. Rozwinął ową myśl, przedkładając, że będąc ludźmi wolnymi – możemy nie przyjąć Jezusa do naszego życia. Lecz nikt nie jest w stanie zrozumieć, co znaczy być człowiekiem bez Chrystusa oraz jakie jest nasze przeznaczenie².

Głoszenie prawdy o Jezusie stanowi priorytet charyzmatu każdego księdza. Tę misję przez 59 lat kontynuował ksiądz prałat profesor zwyczajny dr hab. Jan Związek. Z rodzinnego domu wyniósł dwie miłości: pragnienie bycia księdzem i pracę na roli. Z miłością przygotowywał glebę pod zasiew zboża i pszenicy, by nie brakowało polskiego chleba. Do tej drugiej miłości często wracał, nawet wtedy, gdy prowadził wykłady oraz spełniał urząd rektora Częstoehowskiego Wyższego Seminarium Duchownego.

Formację kapłańską rozpoczął w Niższym Seminarium Duchownym w Częstoehowie, odznaczając się szczególną pracowitością. Ponieważ ówczesne władze oświatowe nie respektowały kościelnej matury, młody Jan zdawał eksternistyczny egzamin w Liceum Ogólnokształcącym im Romualda Traugutta w Częstoehowie. Rzetelne studia filozoficzno-teologiczne odbył w Częstoehowskim Seminarium Duchownym w Krakowie. Interesował się historią Kościoła. Władze seminaryjne pozytywnie oceniały kompetencje neoprezbitera, proponując ks. bisku-

¹ Jan Paweł II, *Otwórcie na oścież drzwi Chrystusowi*, [w:] *Nauczanie papieskie. Rok 1978*, oprac. E. Weron, A. Jaroch, t. 1, Poznań 1987, s. 13.

² Jan Paweł II, *Nie można usunąć Chrystusa z historii człowieka*, [w:] *Nauczanie papieskie. Rok 1978*, oprac. E. Weron, A. Jaroch, t. 2, Poznań 1987, s. 599.

powi ordynariuszowi, by ks. Jana skierować na specjalistyczne studia w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. Ukończył je pracą magisterską, a następnie doktoratem z historii Kościoła, pod kierunkiem ks. prof. dr. habilitowanego Mieczysława Żywczyńskiego. Odznaczał się benedyktyńską pracowitością. W 1969 roku rozpoczął pracę jako archiwariusz w Archiwum Diecezjalnym w Częstochowie oraz podjął wykłady metodologii nauk oraz patrologii w Częstochowskim Seminarium Duchownym w Krakowie. Od 1970 roku powierzono mu także wykłady z zakresu historii Kościoła w tymże seminarium i w Instytucie Teologicznym w Częstochowie, a od 1979 roku – w Wyższym Seminarium Duchownym oo. franciszkanów w Krakowie. W dniu 17 listopada 1983 roku został mianowany dyrektorem Archiwum Diecezjalnego w Częstochowie. W dniu 7 czerwca 1984 roku uzyskał stopień naukowy doktora habilitowanego teologii w zakresie historii Kościoła, na podstawie rozprawy pt. *Dzieje diecezji częstochowskiej w okresie II Rzeczypospolitej*, przedstawionej na Wydziale Teologicznym KUL w Lublinie. Od początku roku akademickiego 1986/1987 został zatrudniony jako docent w Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie. Następnie od roku akademickiego 1990/1991 prowadził wykłady z zakresu historii nowożytnej w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Częstochowie. Na Wydziale Historii Kościoła Papieskiej Akademii Teologicznej (PAT) pełnił obowiązki prodziekana (przez dwie kadencje) oraz był członkiem Senackiej Komisji Regulaminowej. Jednocześnie prowadził wykłady z zakresu patrologii w Wyższym Seminarium Duchownym oo. paulinów Na Skałce i w Wyższym Seminarium Duchownym oo. bernardynów w Krakowie.

Na podstawie uchwały senatu PAT w Krakowie z dnia 17 czerwca 1991 roku został mianowany profesorem nadzwyczajnym na Wydziale Historii Kościoła PAT, na okres 5 lat w wymiarze 1/2 etatu. W dniu 16 stycznia 1992 roku został powołany na członka Komisji Historycznej Polskiej Akademii Nauk – Oddział w Katowicach. Natomiast 23 września 1992 roku został mianowany profesorem nadzwyczajnym w Instytucie Filozoficzno-Historycznym WSP w Częstochowie na okres 5 lat, gdzie jednocześnie został zatrudniony na pełnym etacie. Zarząd Towarzystwa Naukowego KUL 21 maja 1991 roku mianował go członkiem-korespondentem Wydziału Teologicznego Towarzystwa Naukowego KUL. W dniu 8 maja 1995 roku został mianowany profesorem nadzwyczajnym historii Kościoła na Wydziale Historii Kościoła PAT w Krakowie. Na podstawie decyzji Centralnej Komisji do Spraw Tytułu Naukowego i Stopni Naukowych z dnia 21 grudnia 1998 roku otrzymał tytuł naukowy profesora nauk teologicznych. Następnie w dniu 11 stycznia 2000 roku został mianowany profesorem zwyczajnym nauk teologicznych na Wydziale Teologicznym PAT w Krakowie. Z dniem 31 grudnia 2002 roku zakończył pracę dydaktyczną na Wydziale Historii Kościoła PAT w Krakowie. Od 1 stycznia 2003 roku podjął pracę na pełnym etacie w Wyższej Szkole

Pedagogicznej w Częstochowie. Na stanowisko profesora nadzwyczajnego w tej uczelni został mianowany w 16 stycznia 2003 roku. W dniu 1 maja 2005 roku decyzją Ministra Edukacji Narodowej i Sportu Mirosława Sawickiego otrzymał tytuł profesora zwyczajnego w Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie. Nadmienić należy, że w Wyższej Szkole Pedagogicznej ks. Profesor od 1996 roku był przewodniczącym Komisji Uczelnianej do spraw Odwołań, a od 1 września 1999 roku zastępcą dyrektora Instytutu Filozoficzno-Historycznego do spraw Nauki.

W latach 1985–1992 pełnił funkcję rektora Częstochowskiego Seminarium Duchownego w Krakowie. W tym czasie w dniu 15 sierpnia 1991 roku papież Jan Paweł II dokonał poświęcenia nowego gmachu seminarium w Częstochowie. Po przeniesieniu tegoż seminarium z Krakowa do Częstochowy, od początku roku akademickiego 1991/1992 starał się nawiązać kontakty naukowe z wyższymi uczelniami częstochowskimi – Wyższą Szkołą Pedagogiczną i Politechniką Częstochowską.

Na dorobek naukowy ks. prof. Jana Związka składają się: 15 pozycji zwartych i około 800 artykułów; wypromował 13 doktorów i około 650 magistrów; przygotował 6 recenzji profesorskich, 5 habilitacyjnych, 29 doktorskich i 8 wydawniczych. Aktywnie uczestniczył, wygłaszając referaty w 93 sesjach i sympozjach. Podkreślić należy, że ks. prof. Związek należał do 9 towarzystw naukowych, m.in. Polskiej Akademii Nauk – Komisji Historycznej, Towarzystwa Naukowego KUL, Polskiego Towarzystwa Teologicznego, Polskiego Towarzystwa Historycznego, Częstochowskiego Towarzystwa Naukowego, Wieluńskiego Towarzystwa Naukowego. W dniu 17 czerwca 2004 roku podczas zebrania organizacyjnego Stowarzyszenia Archiwistów Kościelnych w Warszawie został wybrany pierwszym prezesem tego Stowarzyszenia, pełniąc tę funkcję do 2008 roku. W dniu 19 kwietnia 2006 roku Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego Kazimierz Michał Ujazdowski mianował go członkiem Rady Archiwalnej przy Naczelnym Dyrektorze Archiwów Państwowych na 3-letnią kadencję. Był również stałym członkiem Zespołu Doradców Wojewody Częstochowskiego. Jest laureatem wielu nagród uczelnianych, naukowych i samorządowych. Katolicki Uniwersytet Lubelski – Instytut Badań nad Polonią i Duszpasterstwa Polonijnego uchwałą z dnia 9 czerwca 1992 roku przyznał mu nagrodę naukową im. Franciszka Skowry za rok akademicki 1991/1992, za pracę pt. *Dzieje diecezji częstochowskiej w okresie II Rzeczypospolitej*. W dniu 27 sierpnia 2000 roku otrzymał Nagrodę Prezydenta Miasta Częstochowy za rok 2000 w dziedzinie literatury i historii za całokształt pracy twórczej. W dniu 23 października 2002 roku za wybitny dorobek wzbogacający wartość regionu i kraju otrzymał Nagrodę im. Karola Miarki, przyznaną przez Marszałka Województwa Śląskiego dr Jana Olbrychta. W dniu 19 stycznia 2006 roku Wieluńskie Towarzystwo Naukowe, na wniosek jego pre-

zesa prof. dr. hab. Tadeusza Olejnika, odznaczyło go godnością Honorowego Członkostwa tego Towarzystwa. Otrzymał tytuł Honorowego Obywatela Miasta i Gminy Działoszyn. W dniu 29 listopada 1985 roku został odznaczony przez papieża Jana Pawła II godnością kapelana honorowego Jego Świątobliwości, a 29 grudnia 1992 roku abp Stanisław Nowak mianował go kanonikiem gremialnym kolegiackiej kapituły wieluńskiej. Szczególną zasługą jest opracowanie biografii biskupów i kapłanów częstochowskich oraz historie poszczególnych parafii.

Pamiętał o kapłańskiej misji, by głosić słowa i czyny Pana Jezusa. Całe życie księdza Jana można scharakteryzować przesłaniem św. Pawła: „[...] nie żył dla siebie i nie umierał dla siebie. [...] W życiu i śmierci należy do Boga” (Rz 14, 7n). Szczególnie w trudnych momentach życia nadzieję czerpał ze słów Pana Jezusa: „W domu mego Ojca jest mieszkań wiele. [...] Idę [...] przygotować wam miejsce” (J 14, 2).

Przez całe kapłańskie życie Pan Jezus był dla ks. Jana: *Drogą, prawdą i życiem* (J 14,6). Niech Jezus Chrystus, w którego kapłaństwie ks. Profesor uczestniczył, obdarzy Go zbawieniem wiecznym.